

Sygn. akt I CZ 4/13

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa D. D. i Miasto Spółki z o.o. w W.

przeciwko Uniwersytetowi W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 15 lutego 2013 r.,

zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego w W.

z dnia 17 października 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i pozostawia Sądowi Apelacyjnemu
w W. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Powód – D. D. i Miasto Spółka z o.o. w pozwie przeciwko Uniwersytetowi W. wnosił o zapłatę kwoty 1.776.882 zł w związku z niewykonaniem przez pozwanego umowy dotyczącej prac architektoniczno-budowlanych i obejmującej opracowanie dokumentacji projektowej (art. 471 k.c.). Jako alternatywną podstawę roszczenia powód wskazał art. 405 k.c.

Według pozwanego powód nie wykazał istnienia odpowiedniego zobowiązania, a także przesłankę bezpodstawnego wzbogacenia.

Sąd Okręgowy oddalił powództwo jako nieuzasadnione. Nawet jeżeli propozycja powoda opracowania bardziej efektywnej koncepcji prac (określonych w umowie stron z 17 lipca 2009 r.) wykraczała poza zakres prac w niej oznaczonych i wydana została nowa decyzja lokalizacyjna, nie było możliwe „powierzenie wykonawcy zamówienia z wolnej ręki wykonania prac architektoniczno –projektowych” w świetle przepisów o zamówieniach publicznych. Pozwany odstąpił od umowy dnia 19 lipca 2009 r., a ponadto podjęte przez powoda prace w związku z przygotowaniem nowej koncepcji zostały rozliczone między stronami. Nie wystąpiły także przesłanki roszczenia z art. 405 k.c.

W wyniku apelacji strony powodowej Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego i przekazał temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania. W ocenie Sądu Apelacyjnego, przed oceną żądania pozwu należało ustalić zasadniczą treść umowy zawartej pomiędzy stronami w dniu 17 lipca 2009 r.". Tymczasem Sąd Okręgowy - mimo obfitego materiału dowodowego – dokonał jego „nader syntetycznej oceny”, zaniechał dopuszczenia dowodów z zeznań świadków, zgłoszonych w pozwie na okoliczność rzeczywistej treści zleconych powódce prac przez pozwanego. Uniemożliwiało to wyjaśnienie tego, czy tak uzgodniony przedmiot zamówienia mógł być wykonywany w ramach umowy (w efekcie zmiany jej treści). Niewyjaśnienie rzeczywistej treści umowy w zakresie istotnym w sprawie i przystąpienie do subsumpcji (art. 471 k.c.) bez pełnej oceny jej treści, w tym w odniesieniu do skuteczności odstąpienia od umowy z przyczyn podanych przez pozwanego, doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy. Sąd Apelacyjny zaznaczył także, że możliwość uchylenia zaskarżonego wyroku nie była obowiązkiem i Sąd mógł, po uzupełnieniu materiału dowodowego,

przystąpić do właściwych ustaleń faktycznych i subsumpcji. Należało jednak uwzględnić wymagania stawiane przez ETPCZ w zakresie praw człowieka i podstawowych wolności, a także standardy konstrukcyjne dotyczące prawa do sądu oraz instancyjności postępowania (art. 78 i 176 ust. 1 Konstytucji).

W zażaleniu strony pozwanej złożonego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 9 ust. 6 ustawy z dnia 16 września 2011 r. (Dz.U. z 2011 r., nr 233, poz. 1381) wskazano na naruszenie licznych przepisów prawa procesowego i materialnego (pkt 1-4 zażalenia), w tym - art. 382 k.p.c. i art. 386 § 4 k.p.c. Żalący się wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku „w całości i oddalenie apelacji powoda”, ewentualnie - o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. należy do nowych środków zaskarżenia, przewidzianych w przepisach k.p.c. (art. 1 pkt 39 i art. 9 pkt 6 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego...; Dz. U. Nr 233, poz. 1381). W kształtującym się orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym tego nowego środka przyjęto, że nie służy on na pewno do uruchomienia kontroli w zakresie meritum rozstrzygnięcia dokonanego przez sąd drugiej instancji. Kontrola dokonywana przez Sąd Najwyższy ma jedynie charakter formalny i polega na ocenie tego, czy sąd drugiej instancji miał uzasadnione podstawy do uchylenia zaskarżonego apelacją wyroku sądu pierwszej instancji, a więc czy nastąpiła nieważność postępowania, nierozpoznanie istoty sprawy lub pojawiła się procesowa potrzeba przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego w związku ze zgłoszonym w pozwie żądaniem i faktyczną podstawą tego żądania (art. 384 § 2 i art. 384 § 4 k.p.c.; zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV Cz 147/12, nie publ.; z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, nie publ.).

Z uzasadnienia zażalenia wynika, że w rozpoznawanej sprawie chodzi o zasadność uchylenia przez Sąd Apelacyjny wyroku Sądu Okręgowego z dnia 3 stycznia 2012 r. z powołaniem się na „nierozstrzygnięcie przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy” (art. 386 § 4 k.p.c.). Sąd drugiej instancji stwierdził, że dla

wykazania zasadności wypłaty wynagrodzenia dla powoda (projektanta) mogłoby prowadzić inne niż Sąd pierwszej instancji ujęcie treści ewentualnej więzi prawnej łączącej strony (zmiana umowy z dnia 17 lipca 2009 r. lub ukształtowanie się nowego porozumienia stron). Jednakże przesądzenie ostatecznego stanowiska w tym zakresie wymaga uzupełnienia postępowania dowodowego przynajmniej w odniesieniu do dowodów ze środków wskazanych w pozwie a pominiętych przez sąd pierwszej instancji (s. 11-12 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego). Jednocześnie Sąd drugiej instancji wyjaśnił że „uchylenie zaskarżonego wyroku nie było obowiązkiem i Sąd (...) mógł, po uzupełnieniu materiału dowodowego, przystąpić do właściwych ustaleń faktycznych i subsumcji”, jednakże stały temu na przeszkodzie wskazane standardy wynikające z orzecznictwa ETPCz i konstytucyjne, wyrażone w art. 78 i 176 ust. 1 Konstytucji (s. 13 uzasadnienie zaskarżonego wyroku).

Należy stwierdzić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie przyjmuje się, iż potrzeba (nawet *in concreto* znacznego) uzupełnienia dotychczasowego postępowania dowodowego nie może stanowić podstawy do wydania przez Sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego po rozpoznaniu apelacji (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 19 grudnia 2012 r. II CZ 141/12, nie publ. I z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ.). Jeżeli weźmie się pod uwagę istotę postępowania apelacyjnego (sąd drugiej instancji ma obowiązek po wniesieniu apelacji raz jeszcze dokonać subsumcji ustalonego stanu faktycznego z punktu widzenia obowiązującego stanu prawnego), to niedostateczne - w ocenie tego Sądu – rozważanie dotyczące prawa materialnego (np. odpowiednich ocen zachowań kontrahentów w świetle postanowień art. 60 k.c. i 65 k.c.) nie może być jednak kwalifikowane jako nierozpoznanie istoty sprawy (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12 nie publ.). W związku z tym, że przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie uruchamia jedynie wspomnianą wcześniej formalną kontrolę orzeczenia sądu pierwszej instancji (art. 386 § 4 k.p.c.), w postępowaniu zażaleniowym nie mogą być jednak brane pod uwagę wskazane przez Sąd Apelacyjny standardy ochronne i konstytucyjne.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3, art. 108 § 2 i art. 398²¹ k.p.c.).

